

**ÚRAD VEREJNÉHO ZDRAVOTNÍCTVA
SLOVENSKEJ REPUBLIKY**

Trnavská cesta 52
P.O.BOX 45
826 45 Bratislava

Dátum: 5. 8. 2013

Číslo: OPZ/3447/16112/2013

Úrad verejného zdravotníctva Slovenskej republiky podľa zákona č. 355/2007 Z. z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, podľa zákona č. 377/2004 Z. z. o ochrane nefajčiarov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a podľa súvisiacich predpisov vydáva toto

**metodické usmernenie
na výkon kontroly fajčenia v zmysle zákona č. 377/2004 Z.z. o ochrane
nefajčiarov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších
predpisov v rámci štátneho zdravotného dozoru**

Čl. I

Účel metodického usmernenia

Účelom metodického usmernenia je zabezpečiť jednotný postup pri výkone kontroly fajčenia tabakových výrobkov a výrobkov, ktoré sú určené na fajčenie a neobsahujú tabak podľa zákona č. 377/2004 Z.z. o ochrane nefajčiarov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

Čl. II

Všeobecná časť

Vládny návrh zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 377/2004 Z. z. o ochrane nefajčiarov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a o zmene a doplnení zákona č. 128/2002 Z. z. o štátnej kontrole vnútorného trhu vo veciach ochrany spotrebiteľa a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „návrh zákona“) schválila NR SR 16. mája 2013. Pred schválením sa k návrhu vyjadrili a pripomienkovali ho 3 Výbory NR SR: Zdravotnícky, Ústavnoprávny a Výbor pre hospodárske záležitosti.

Dnešný právny stav nevytvára dostatočné podmienky na ochranu nefajčiarov pred účinkami pasívneho fajčenia, ktorému sú nefajčiari vystavení napríklad v obchodných domoch. Ochrana nefajčiarov pritom pozostáva z jasného definovania miest, kde je fajčenie zakázané alebo obmedzené. V druhom rade ochrana nefajčiarov pozostáva z vymedzenia jasných a právne relevantných nástrojov, ktoré vedú k sankcionovaniu správania, ktoré je porušením jednotlivých ustanovení zákona č. 377/2004 Z. z. o ochrane nefajčiarov a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon č. 377/2004 Z. z.“). Obsahom návrhu zákona je okrem iného transpozícia smernice Komisie 2012/9/EÚ zo 7. marca 2012, ktorou sa mení a dopĺňa príloha I k smernici Európskeho parlamentu a Rady 2001/37/ES o aproximácii zákonov, iných právnych predpisov a správnych opatrení členských štátov týkajúcich sa výroby, prezentácie a predaja tabakových výrobkov. V smernici je uvedený nový zoznam dodatočných zdravotných výstrah; dodatočné varovanie musí byť podľa § 4 ods. 1 zákona č. 377/2004 Z. z. uvedené na každom spotrebiteľskom balení tabakového výrobku okrem tabakového výrobku, ktorý nie je určený na fajčenie.

Návrh zákona vychádza z odporúčaní Národného programu kontroly tabaku, ktorý vláda Slovenskej republiky schválila uznesením č. 398 z 2. 5. 2007. V rámci programu sú stanovené dve základné stratégie, ktoré vedú k zníženiu výskytu fajčenia a znižovaniu spotreby tabakových výrobkov. Prvou stratégiou je znižovanie dopytu po tabakových výrobkoch a druhou stratégiou je znižovanie ponuky tabakových výrobkov. Podľa celoslovenského prieskumu Ústavu informácií a prognóz školstva z roku 2010 fajčí denne až 8 % žiakov druhého stupňa základných škôl. Oproti roku 2001 sa počet denných fajčiarov takmer strojnásobil. Počet príležitostných fajčiarov je vo vekovej kategórii od 10 rokov do 14 rokov až 9 %. Na základe výsledkov z Globálneho prieskumu o fajčení detí v roku 2007 začalo experimentovať s fajčením vo veku 10 rokov a skôr až 30 % mladých ľudí.

V súlade s medzinárodnými dokumentmi uvedenými v predkladacej správe (Rámcový dohovor o kontrole tabaku a odporúčanie Rady z 30. novembra 2009 o prostredí bez dymu) sa v návrhu zákona na účel zabezpečenia zvýšenej ochrany nefajčiarov zakazuje fajčiť v obchodných domoch, pričom sa v nich umožňuje zriadenie fajčiarní. Upresňuje sa aj

formulácia zákazu fajčenia v zariadeniach spoločného stravovania. Na základe zásadnej pripomienky Slovenskej obchodnej inšpekcie sa do návrhu zákona dopĺňa oprávnenie Slovenskej obchodnej inšpekcie vykonať kontrolu dodržiavania zákazu predaja podľa § 6 ods. 2 zákona č. 377/2004 Z. z. a povinnosti odopretia predaja podľa § 6 ods. 3 zákona č. 377/2004 Z. z. za prítomnosti maloletej osoby. Súčasne sa navrhuje zvýšenie dolnej hranice a hornej hranice pokuty ukladanej orgánmi verejného zdravotníctva fyzickej osobe - podnikateľovi alebo právnickej osobe za nezabezpečenie dodržiavania zákazu fajčenia.

Návrh zákona je v súlade s Ústavou Slovenskej republiky, so zákonmi Slovenskej republiky ako aj s medzinárodnými zmluvami, ktorými je Slovenská republika viazaná, a právnymi aktmi Európskej únie.

Vplyv návrhu zákona na rozpočet verejnej správy a na podnikateľské prostredie je uvedený v doložke vybraných vplyvov. Predkladaný materiál nemá vplyv na životné prostredie, na informatizáciu spoločnosti a ani žiadne sociálne vplyvy.

Čl. III Komentár

(1) § 2 ods. 4 písmeno i):

„zariadenie spoločného stravovania je zariadenie, v ktorom sa poskytujú stravovacie služby spojené s podávaním pokrmov a nápojov“

Odôvodnenie:

Ustanovenie zavádza novú definíciu pojmu zariadenie spoločného stravovania na účely tohto zákona (samostatne je riešená v zákone č. 355/2007 Z.z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia a o zmene a doplnení niektorých zákonov). Pre účely tohto zákona sú to zariadenia, ktoré poskytujú služby spojené s podávaním pokrmov a nápojov. To znamená, že sú to zariadenia, kde sa pokrmy: 1. pripravujú a podávajú, alebo 2. pokrmy dovážajú a podávajú. Do tejto skupiny nie sú zaradené potravinárske prevádzkarne, kde sa podávajú len nápoje, prípadne sa predávajú pokrmy bez akejkoľvek úpravy (viď definíciu pokrmov podľa bodu 3).

(2) § 2 ods. 4 písmeno m):

„úradná budova je vymedzený, uzavretý priestor, stály architektonický objekt, ktorý slúži alebo je určený na plnenie úloh orgánov verejnej moci“

Odôvodnenie:

Pojem určuje požiadavky pre objekt budovy, ktorá je určená pre výkon činnosti osôb, ktoré plnia úlohy orgánov verejnej moci. K orgánom verejnej moci podľa § 2 písm. b) zákona č. 514/2003 Z. z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci a o zmene niektorých zákonov patria: štátny orgán, orgán územnej samosprávy, verejnoprávna inštitúcia, orgán záujmovej samosprávy, fyzická osoba alebo právnická osoba, ktorým zákon zveril výkon verejnej moci. Čiže úradnou budovou je aj budova Národnej rady Slovenskej republiky, Úrad vlády SR, budova ministerstiev a ostatných ústredných orgánov štátnej

správy, budovy orgánov štátnej správy s celoštátnou pôsobnosťou, budovy miestnych orgánov štátnej správy, budova, kde sídli prezident SR, Najvyšší kontrolný úrad SR, budova obecného úradu, resp. VÚC, budova súdu, resp. Ústavného súdu SR, budova prokuratúry, polície, armády, colného a daňového úradu. Úradnou budovou je aj budova Sociálnej poisťovne, Všeobecnej zdravotnej poisťovne, budova v ktorej sídli Rozhlas a televízia Slovenska, SAV, Matica Slovenská.

(3) § 2 ods. 4 písmeno n):

„Pokrm je upravená potravina určená na bezprostredné požívanie“

Odôvodnenie:

Pokrm je akýmkoľvek spôsobom upravená potravina, napr. termicky, mechanicky (vrátane krájania, delenia, porciovania) alebo inou fyzikálnou alebo chemickou úpravou. Do úpravy zahrňame aj rozbalenie, uloženie alebo naservírovanie na bližšie neidentifikovateľný predmet (tanier, pohár), zdobenie, pridanie iných potravín, napr. sterilizované ovocie, šľahačka, dekoračné potraviny.

K pokrmom na účely tohto zákona zaraďujeme: hotové pokrmy, pokrmy na objednávku, cukrárske výrobky (zákusky, koláče, torty, dezerty), zmrzlinu, výrobky rýchleho občerstvenia - ohrievané párky, topinky, obložené pekárske výrobky (chlebičky, sendviče, bagety) (podľa definície tam patrili aj orechy či pistácie, ak sú pražené priamo v prevádzke). Za pokrm sa nepovažuje: trvanlivé pečivo uvádzané na trh v spotrebiteľskom balení, ako sú napr.: tyčinky, kreky či lupienky, oriešky a iné potraviny spotrebiteľsky zabalené výrobcom určené na bezprostredné požívanie, ktoré nepodliehajú ďalšej manipulácii v zariadení spoločného stravovania.

(4) § 2 ods. 4 písm. k):

k) výrobky, ktoré sú určené na fajčenie a neobsahujú tabak, sú všetky výrobky neobsahujúce tabak, ktorých spôsob užívania je fajčením,

Odôvodnenie:

Medzi výrobky, ktoré sú určené na fajčenie a neobsahujú tabak zaraďujeme výrobky typu elektronické cigarety, vodné fajky, bylinné cigarety a podobne. Na tieto výrobky sa vzťahuje rovnaké obmedzenie fajčenia na miestach uvedených v § 7 ako na tabakové výrobky.

(5) § 7 ods. 1 písm. a):

Zakazuje sa fajčiť: „a) na verejných letiskách, v dráhových vozidlách verejnej osobnej dopravy, vo vozidlách osobnej dopravy, v priestoroch staníc a zastávok, v čakárňach, v prístreškoch a na zastávkach, na krytých nástupištiach a v uzavretých verejných priestoroch súvisiacich s touto dopravou určených pre cestujúcich, na otvorených nástupištiach do vzdialenosti štyri metre od vymedzenej plochy nástupíšť,

Odôvodnenie:

Ustanovenie taxatívne vymenúva dopravné prostriedky, kde je zakázané fajčiť, tiež sa zakazuje fajčenie aj na otvorených a krytých zastávkach, ktoré súvisia s touto dopravou. RÚVZ nevykonávajú kontrolu fajčenia a ani neprejednávajú priestupky, táto povinnosť sa týka obcí a Policajného zboru SR.

(6) § 7 ods. 1 písm. b) a e):

Zakazuje sa fajčiť: „b) v zdravotníckych zariadeniach okrem fajčiarní, ktoré sú vyhradené na psychiatrických oddeleniach“
„e) v zariadeniach sociálnych služieb okrem fajčiarní“

Odôvodnenie:

Zakazuje sa fajčenie v uzavretých priestoroch zdravotníckych zariadení a v zariadení sociálnych služieb a umožňuje sa fajčiť iba vo vyhradených priestoroch - fajčiarniach na psychiatrických oddeleniach a fajčiarniach zriadených v zariadeniach sociálnych služieb. Fajčiť sa môže v areáloch zdravotníckych zariadení. Umožnenie výnimky na vytváranie fajčiarní na psychiatrických oddeleniach je obsadenie týchto zariadení, ktoré navštevujú prevažne fajčiari a v procese liečby iných duševných porúch je fajčenie sociálne akceptovateľnou formou správania pri návšteve zdravotníckeho zariadenia alebo pri hospitalizácii. Podobná situácia je aj v zariadeniach sociálnych služieb, kde z dôvodov často ťažkej adaptácie klientov je potrebné vytvoriť podmienky pre skupinu fajčiarov. Fajčiarenie je uzavretá a priamo vetratelná miestnosť určená na fajčenie, kde je zabezpečené prirodzené vetranie.

(7) § 7 ods. 1 písm. c):

Zakazuje sa fajčiť „c) v základných školách, v stredných školách a v školských zariadeniach, v predškolských zariadeniach a v priestoroch detských ihrísk“

Odôvodnenie:

Zakazuje sa okrem iného fajčenie v školských zariadeniach. Podľa § 112 ods. 1 zákona č. 245/2008 Z.z. o výchove a vzdelávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov medzi školské zariadenia patria školské výchovno-vzdelávacie zariadenia, špeciálne výchovné zariadenia, školské zariadenia výchovného poradenstva a prevencie, školské účelové zariadenia. Školskými výchovno-vzdelávacími zariadeniami sú: školský klub detí, centrum voľného času, školský internát, školské hospodárstvo, stredisko odbornej praxe.

Predškolské zariadenia sú zariadenia poskytujúce starostlivosť deťom do veku 6 rokov.

(8) § 7 ods. 1 písm. f) :

Zakazuje sa fajčiť „v divadlách, v kinách, na výstaviskách, v múzeách a galériách a iných kultúrnych zariadeniach, v športových zariadeniach a v predajniach“

Odôvodnenie:

Zakazuje sa fajčenie vo všetkých priestoroch citovaných v predmetnom ustanovení, ktoré sú vymedzené pre danú činnosť – prevádzka divadla, kina, výstaviska a ďalších. Zákaz sa nevzťahuje na otvorené priestory zariadení, ktoré sú uvedené v tomto písmene. Ak sa nachádza v niektorom zo zariadení uvedených v tomto ustanovení zariadenie spoločného stravovania, vzťahujú naňho podmienky v zmysle ustanovenia § 7 ods. 1 písm. h). Rovnako sa to týka aj prípadu, ak sa jedná o prevádzku kaviarenskeho typu, kde sa pokrmy nepodávajú. V takejto prevádzke je fajčenie povolené.

(9) § 7 ods. 1 písm. g) :

Zakazuje sa fajčiť „1.v úradných budovách okrem fajčiarní,“

Odôvodnenie:

Zakazuje sa fajčenie vo všetkých priestoroch úradných budov, okrem miestnosti určenej na fajčenie. Podmienkou pre zriadenie takejto miestnosti nie je potreba mať odsávanie. Zamestnávateľovi ustanovenie tohto zákona priamo neukladá povinnosť zriadiť fajčiareň. Je to iba na jeho vlastnom rozhodnutí. Fajčiareň je uzavretá a priamo vetrateľná miestnosť určená na fajčenie, kde je zabezpečené prirodzené vetranie.

(10) § 7 ods. 1 písm. g) :

Zakazuje sa fajčiť „2. v obchodných domoch okrem priestorov v obchodných domoch, ktoré sú stavebne oddelené tak, aby škodlivé látky z tabakových výrobkov alebo z ich dymu a dechtu alebo z výrobkov, ktoré sú určené na fajčenie a neobsahujú tabak neprenikali do verejne prístupných priestorov obchodných domov a neznečisťovali verejne prístupné priestory obchodných domov“

Odôvodnenie:

Zakazuje sa fajčenie vo všetkých verejne prístupných priestoroch obchodných domov, vrátane zariadení s prípravou a podávaním nápojov, pokiaľ nie sú stavebne oddelené tak, aby nedochádzalo k prieniku dymu, dechtu z tabakových výrobkov a iných výrobkov, ktoré sú určené na fajčenie a neobsahujú tabak do iných prevádzok a verejne prístupných priestorov. V obchodnom centre by mal byť vytvorený priestor prevádzkarne, ktorá je stavebne oddelená (stavebne oddelená, z uvedeného vyplýva, že nie je postačujúce oddelenie paravánmi a pohyblivými stenami alebo neúplných stien a priečok, ktoré nesiahajú po strop) tak, že nedochádza k znečisťovaniu verejne prístupných priestorov dymom, dechtom alebo inými škodlivými látkami z tabakových výrobkov a iných výrobkov, ktoré sú určené na fajčenie.

(11) § 7 ods. 1 písm. h) :

Zakazuje sa fajčiť „v zariadeniach spoločného stravovania okrem tých zariadení, ktoré majú pre nefajčiarov vyhradených najmenej 50% z plochy, ktorá je stavebne oddelená od častí pre fajčiarov tak, aby do priestoru vyhradeného pre nefajčiarov neprenikali škodlivé látky z tabakových výrobkov alebo z ich dymu a dechtu alebo z výrobkov, ktoré sú určené na fajčenie a neobsahujú tabak, pričom priestor pre nefajčiarov musí byť umiestnený pri vstupe do zariadenia“

Odôvodnenie:

Zakazuje sa fajčenie vo všetkých zariadeniach spoločného stravovania okrem tých, ktoré majú stavebne oddelený priestor (je to architektonicky ohraničený priestor zložený z viacerých jednotiek, trvale fixovaných, čím sa vytvorí minimálne dva priestory) pre nefajčiarov a to tak, aby nedochádzalo k prieniku škodlivých látok, dymu, dechtu do priestorov pre nefajčiarov. Priestor pre nefajčiarov musí byť umiestnený pri vstupe do zariadenia.

Do plochy vyhradenej pre nefajčiarov sa nepočítajú otvorené priestory typu terasy, záhrady vrátane komunikačných priestorov chodieb v obchodných centrách, kde sa podávajú pokrmy alebo nápoje.

(12) Všeobecné usmernenie k ukladaniu výšky pokút podľa § 10 (správne delikty) a § 11 (priestupky).

Orgány verejného zdravotníctva uložia v prípade porušenia zákazu fajčenia podľa ods. 7 v § 10 pokutu od 500 eur do 15 000 eur. Pri ukladaní pokút sa prihliada na závažnosť porušenia povinností, čas trvania a na vzniknuté alebo hroziace škodlivé následky na zdravie. V prípade, že dôjde k prvému porušeniu zákazu, odporúčame udeliť pokutu na spodnej úrovni sadzby. V prípade opakovaného porušenia odporúčame zvyšovať sadzbu pokuty vždy pri každom opakovanom nevytvorení podmienok na ochranu nefajčiarov.

V prípade porušenia zákazu fajčenia v zmysle ods. 1 písm. b) § 11 môžu orgány verejného zdravotníctva udeliť pokutu fyzickej osobe v blokovanom konaní až do výšky 331 eur.

Vo všeobecnosti odporúčame prednostne kontrolovať podmienky na ochranu nefajčiarov podľa § 8, kde sú vymenované povinnosti fyzických osôb-podnikateľov a právnických osôb. Medzi ich povinnosti patrí vytvárať podmienky na ochranu nefajčiarov.

**Čl. IV.
Nadobudnutie účinnosti**

Toto metodické usmernenie nadobúda účinnosť od 15. augusta 2013

prof. MUDr. Ivan Rovný, PhD., MPH
hlavný hygienik Slovenskej republiky